

(Lovforslag nr. L 232).

18) Anden behandling af:

Forslag til lov om rigshospitalets styrelse.
(Lovforslag nr. L 129).

19) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet. (Aftaler om benyttelse af lands- og landsdelsafdelinger m.v.).
(Lovforslag nr. L 126).

20) Anden behandling af:

Forslag til lov om statens overtagelse af Finseninstituttet.
(Lovforslag nr. L 127).

21) Anden behandling af:

Forslag til lov om de fysiurgiske hospitaler i Hornbæk og Hald.
(Lovforslag nr. L 128).

22) Forespørgsel til udenrigsministeren:

Forespørgsel [om nedrustning] af Gert Petersen (SF) m. fl.
(Forespørgsel nr. 22).

23) Spørgsmål til ministrene.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Jeg skal gentage, hvad jeg sagde i går, da vi sluttede mødet, at det er ikke tanken at holde frokostpause. Hvad angår pausen i aften, må vi vente, til vi ser, hvordan forløbet bliver. Men man skal ikke gøre sig illusioner om, at vi er færdige til aftenpausetid.

Det andet, jeg vil sige, er, at vi kl. ca. 13 går over til punkt 23 på dagsordenen: Spørgsmål til ministrene. Efter spørgetiden fortsætter vi med den øvrige dagsorden.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Fortsættelse af tredje behandling af:

Forslag til lov om byfornyelse og boligforbedring.

(Lovforslag nr. L 160. Fremsat 29/2 80. Første behandling 18/3 80. Betænkning 23/5 80. Anden behandling 29/5 80. Tillægsbetænkning 30/5 80. Første del af tredje behandling 2/6 80. Tilføjelse til tillægsbetænkning 2/6 80).

Der var stillet 8 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af boligministeren på blad nr. 847 (se tillæg B).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tilføjesen til tillægsbetænkningen.

Formanden:

Boligministeren har i tilføjesen til tillægsbetænkningen meddelt, at han tager det af ham i tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag nr. 7 og det af ham uden for tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag tilbage. Ønsker nogen at optage disse ændringsforslag? (Ophold). (Kirsten Jacobsen (FP): Jeg ønsker at optage ændringsforslag nr. 7).

Ændringsforslag nr. 7 ønskes opretholdt af Kirsten Jacobsen (FP).

Det andet tilbagetagne ændringsforslag er bortfaldet, medmindre det inden afstemningens begyndelse meddeles mig, at det ønskes opretholdt.

Forhandlingen om ændringsforslagene genoptoges.

Forhandling

Svend Andersen (S):

Jeg skal ved denne fortsatte tredje behandling kun gøre nogle enkelte bemærkninger. Vi kan fortsat kun stemme for de af boligministeren stillede ændringsforslag, og det betyder efter tilbagetagelsen af ændringsforslag nr. 7, som nu er optaget af FP, at vi må stemme imod ændringsforslag nr. 7.

Med ændringsforslaget i tilføjesen til tillægsbetænkningen fastholdes bestemmelsen, som er sidste del af ændringsforslag nr. 7 om, at ejerlejligheder, der ikke er solgt, og som ikke genudstykes, ved byfornyelse kan opnå grundkapital og rentesikring, så længe de er udlejede. Vi finder, dette er en rigtig foranstaltning, og derfor stemmer vi for dette ændringsforslag.

[Svend Andersen]

Vi har bemærket, at boligministeren i betænkningen har udtrykt, at når loven er stadfæstet, og dette sker inden 1. januar 1981, vil der i løbet af oktober måned blive fremsat forslag om ændringer af loven, som giver mulighed for at yde rentesikring og grundkapital i allerede opdelte ejerlejligheder, så længe de er udlejede, og vi kan tilslutte os disse bemærkninger.

Fogh Rasmussen (V):

Allerede ved tredjebehandlingen i mandags redegjorde jeg for, hvordan venstre vil stille sig til de ændringsforslag, der er stillet i tillægsbetænkningen. Heraf følger naturligvis også, at venstre fortsat kan støtte det ændringsforslag nr. 7, som boligministeren har taget tilbage, men som er blevet optaget, så jeg skal ikke gøre flere bemærkninger om disse konkrete ændringsforslag.

Men man kan roligt sige, at denne sag efterhånden har fået en tragikomisk udvikling. Først stiller boligministeren ændringsforslag nr. 7 i tillægsbetænkningen. Derefter fremsætter boligministeren mundtligt et ændringsforslag fra denne talerstol, som også berører ændringsforslag nr. 7. Dernæst bebuder boligministeren, at han vil tage ændringsforslag nr. 7 tilbage, for så endelig i tilføjelse til tillægsbetænkningen at bebude, at dette noksom omtalte ændringsforslag under visse nærmere angivne vilkår vil blive genfremsat til efteråret.

Vi er i vores gode ret til at spørge: hvad er egentlig meningen? Hvad skete der i mandags mellem kl. 16 og kl. 21, som fik boligministeren til at ændre opfattelse, som fik boligministeren til at bebude, at ændringsforslag nr. 7 ville blive trukket tilbage?

Når vi sammenholder dette begivenhedsforløb, med alle de mange andre omstændigheder, der har været i denne sag: med bilag, der er kommet for sent til udvalgets behandling, med de mange uafklarede spørgsmål, der er i dette lovkompleks, uafklarede spørgsmål, som ministeren og det flertal, der øjensynlig vil stille sig bag lovforslaget, har opgivet at søge afklaret og i stedet for lægger ned i udvalget, når vi sammenholder alle disse forhold, så får vi et begivenhedsforløb frem, som understreger, at denne frugt af denne byfornyelseslov endnu ikke er moden.

Jeg vil gerne her i den 11. time rette den indtrængende opfordring til regeringen og socialdemokratiet, at man tager denne sag af dagsordenen og udskyder den, sådan at folketinget får lejlighed til at færdigbehandle den til efteråret. Det vil give bedre tid til at gennemarbejde dette omfattende lovkompleks, hvilket kan skabe et bedre politisk og økonomisk klima for folketingets færdiggørelse af det.

Keld Andersen (KF):

Som den foregående ordfører er jeg i den situation, at jeg, allerede da vi tog fat på denne sag ved tredje behandling i mandags, har tilkendegivet, hvorledes det konservative folkeparti vil stille sig til de ændringsforslag, der foreløbig er under debat.

Jeg skal derfor nøjes med her at konstatere, at vi vil stemme for det ændringsforslag, som nu er blevet resultatet af en mærkværdig yderligere behandling i folketingets boligudvalg.

Dernæst vil jeg gøre den bemærkning, at jeg synes, det er paradoksalt, at vi her, umiddelbart før vi alle skal ud og fejre grundlovsdag, har måttet opleve en boligminister, der har forsøgt at gøre en af de fundamentale paragraffer i grundloven til en handelsvare ved over for et par politiske partier at lægge op til at købslå om den beskyttelse af mindretal, som er sikret i grundlovens § 73, stk. 2. Det havde været mere værdigt både for regeringen, for socialdemokratiet og specielt for boligministeren, om man allerede fra starten havde lagt sit lovforslag frem til behandling således, som man i virkeligheden ønskede det vedtaget, og ikke havde fortsat denne skalten og valten med en fundamental paragraf i grundloven.

Nu står vi i den situation, at boligministeren selv efter den kaotiske tilstand, der opstod i mandags under lovforslagets behandling, fortsætter med at købslå og gøre grundlovens § 73, stk. 2, til en handelsvare ved i den tillægsbetænkning, der nu er resultatet af udvalgsarbejdet, at skrive:

»Boligministeren har i denne forbindelse oplyst, at han, såfremt lovforslaget stadfæstes til ikrafttræden 1. januar 1981, i oktober måned vil fremsætte forslag til ændring af loven, således at der åbnes mulighed for at yde rentesikring og grundkapital ... « osv., jeg

[Keld Andersen]

behøver ikke læse resten. Det kan man så opfatte som et tilbud eller en trussel, men jeg må beklage, at boligministeren fortsat lægger op til at devaluere grundlovens § 73, stk. 2.

Kirsten Jacobsen (FP):

Denne sag har efterhånden fået et skær af noget latterligt, og det er egentlig sørgeligt. Jeg synes, det er hverken boligministeren eller socialdemokratiet værdigt, at sagen har været kørt sådan, som den har. Boligministeren, regeringen og socialdemokratiet synes, det er en god idé at give de udlejede ejerlejligheder mulighed for at få grundkapital og rentesikring mod, at man tilbagebetaler pengene, når de pågældende ejerlejligheder bliver solgt, og stiller derfor et ændringsforslag, som går ud på at løse netop det problem. Men når man stiller et sådant ændringsforslag, må det da være, fordi man virkelig mener det, og så virker det både på mig og mange andre mennesker i landet højst besynderligt, at boligministeren bagefter siger: ja men hvis jeg ikke får visse betingelser opfyldt af den ene eller den anden art, synes jeg ikke længere, det er en god idé, så vil jeg gerne være med til at genere de stakkels lejere, som er så uheldige at bo i sådanne lejligheder. Det virker ikke særlig hæderligt, og det virker i hvert fald besynderligt.

Men sagen bliver jo endnu mere besynderlig, når ministeren så siger: hvordan skal vi nu komme ud af denne her kattedpine? Jo, nu laver vi sådan en fiddelifutparagraf, som siger, at hvis venstre, de konservative og fremstridspartiet alligevel ikke samler de fornødne underskrifter, mener jeg, det er rigtigt at gennemføre dette ændringsforslag. Så finder ministeren eller måske snarere rådgivere i socialdemokratiet eller andre steder ud af, at det ikke harmonerer særlig godt med grundlovens bestemmelser, og selv om man ikke altid tager dem alvorligt og mener, at et politisk flertal er vigtigere end grundlovens bestemmelser, siger man alligevel: nej, nu kører vi den vist for langt, så det må vi også hellere trække tilbage. Hvordan skal man så løse problemet? Jo, nu deler vi det oprindelige ændringsforslag i to, så kan vi vedtage den nederste del af det, for det er jo rigtigt, som Kirsten Jacobsen har sagt, nemlig at det er et hul, og vi vil ikke være bekendt, at hun får ret hver gang. Så siger man: den forreste del,

hvor realitetsændringen ligger, kan vi så trække tilbage og sige, at det synes vi altså ikke er nogen god idé alligevel, selv om vi syntes det lige før. Så siger ministeren til allersidst til sig selv: nej, jeg vil ikke gøre nogen særlig god figur – jeg ved ikke, om ministeren er begyndt at lægge vægt på det, men det er han måske – hvis jeg skal stå på folketingets talerstol og tage mit eget ændringsforslag tilbage, men det kan være, jeg er så heldig, at der er nogle, der ikke når at sige til i tide, så de ikke når at optage det, når jeg har taget det tilbage med formandens hjælp. Det nåede vi heldigvis, og vi vil nu se boligministeren og socialdemokratiet stemme imod et ændringsforslag, som de selv har stillet. Det må jo blive op til dem, hvordan de føler det. Men jeg er sikker på, at de fleste mennesker ude i landet synes, det er en besynderlig optræden.

Vi vil stemme imod ændringsforslag nr. 1, 2 og 3 og for de andre ændringsforslag, også det nye af boligministeren stillede ændringsforslag. Jeg håber, at formanden vil sørge for, at ændringsforslag nr. 7 kommer til afstemning før det nye ændringsforslag, boligministeren har stillet, for ellers ville man komme i en meget mærkværdig situation. Det nye ændringsforslag af boligministeren er nemlig mindre vidtgående end ændringsforslag nr. 7, og derfor må man gå ud fra, at formanden vil vurdere det således, at ændringsforslag nr. 7 bliver sat til afstemning først, således at tinget på den rigtige måde kan få lejlighed til at tilkendegive sin mening gennem afstemningen.

Nu er vi i en situation, hvor justitsministeriet har konstateret, at 60 underskrifter kan udsætte den endelige vedtagelse af dette lovforslag til efter nyvalg, fordi det indeholder bestemmelser om ekspropriation. Vi er altså ikke i den situation, vi var i, da vi havde ejerlejlighedsstoppet, nemlig at det var usikkert, hvorvidt det kunne lade sig gøre at udsætte lovens ikrafttræden. Det ved vi helt sikkert, det har vi et bilag fra justitsministeren om. Venstre har i pressen og under behandlingen interesseret sig enormt meget for disse ekspropriationsbestemmelser og med rette – jeg er enig med venstre i, at det skal man være meget opmærksom på. Vi ved også godt alle sammen, at venstre siger, de vil beskytte den private ejendomsret, og derfor vil jeg meget kraftigt opfordre venstres folke-

[Kirsten Jacobsen]

tingsmedlemmer til at støtte den underskriftindsamling, som allerede er sat i gang, efter at fremskridtspartiets 20 folketingsmedlemmer med deres underskrift har medvirket til, at dette lovforslag ikke bliver gældende lov før efter nyvalg. Vi har givet vores underskrifter videre til det konservative folkeparti, som så vil tilføje deres, og jeg håber, at det vil ende med, at alle venstres folketingsmedlemmer også i gerning vil bevise, at de vil beskytte den private ejendomsret. Det ville være sørgeligt, og det ville også være mærkeligt for befolkningen, at opleve venstre i pressen sige: vi vil tage initiativet til en underskriftindsamling, og så konstatere, når resultatet endelig foreligger, at de eneste, der ikke deltog, var venstre. Jeg vil indtrængende opfordre venstre til at støtte underskriftindsamlingen, således at dette lovforslag i hvert fald ikke bliver lov, før et nyt folketing har vedtaget det.

Formanden:

I anledning af fru Kirsten Jacobsens bemærkninger om afstemningsrækkefølgen skal jeg blot gøre opmærksom på, at i hvert fald i dette tilfælde står mine åndsevner helt mål med fru Kirsten Jacobsens. Jeg er enig i, at det er den eneste rækkefølge, der kan afstemmes i. Jeg siger det kun for en ordens skyld.

Jeg bør vel også sige af hensyn til andre bemærkninger eller spørgsmål, hvad underskriftindsamlingen angår, at dette emne kan drøftes, så meget det skal være, men det kan næppe have været i grundlovens ånd, at underskrifter skal indsamles, før man kender det, man eventuelt vil udsætte.

Kalnæs (SF):

Ved tredjebehandlingen i mandags har jeg gjort rede for, hvorledes SF stiller sig til de ændringsforslag, der var fremkommet på det tidspunkt, og det skal jeg ikke gentage. Jeg fik udtrykt mig uklart vedrørende ændringsforslag nr. 7, og derfor skal jeg lige klargøre vores stilling til det. Vi stemmer selvfølgelig imod dette ændringsforslag under alle omstændigheder, ligesom vi stemmer imod ændringsforslag nr. 5.

Det nye ændringsforslag, der er fremkommet i tilføjesen, kan vi tilslutte os og stemme for.

Hvad angår den behandling, der har været af ændringsforslagene i udvalget her til sidst, kan jeg tilslutte mig en hel del af de bemærkninger, som er faldet fra de talere, der lige har været her, om, at den har været alt for hurtig og urimelig. Jeg synes, vi har arbejdet godt med byfornyelseslovforslaget i perioden forud, men i de sidste fjorten dage mener jeg det er gået for hurtigt.

Dræbye (RV):

Jeg nåede ikke i mandags at få redegjort for vores stilling til ændringsforslagene og skal derfor indledningsvis sige, at vi kan tilslutte os de af boligministeren stillede og opretholdt ændringsforslag.

Jeg har derudover en bemærkning at gøre til det ene af de to ændringsforslag, som hr. Wilhjelms og hr. Kalnæs har stillet, nemlig ændringsforslag nr. 3, der drejer sig om huslejesituationen, når de lån, der er ydet til byfornyelse, er tilbagebetalt. Der er ikke nogen tvivl om, at hvis man ikke gør andet end at vedtage denne lovgivning og fortsætter 20 år frem i tiden, vil der i de seneste år opstå en række kapitaliseringer på de ejendomme, der har fået byfornyelsesstøtte, kapitaliseringer, der stort set er finansieret af offentlige midler. Det er en situation, vi også er opmærksom på, og som vi også mener indeholder et problem, der skal løses. Jeg synes bare, at den af hr. Wilhjelms og hr. Kalnæs foreslåede fremgangsmåde til sin tid nok vil vise sig at være særdeles uheldig, nemlig i de tilfælde, hvor huslejeniveauet i øvrigt har ændret sig i et sådant omfang, at det kunne forekomme rimeligt at opretholde det, der nu engang eksisterede. Det vil nok være det almindelige, og derfor synes jeg, at huslejenedsættelse vil være en ganske urimelig ting. Men vi er opmærksom på problemet og vil altså ikke anerkende, at der ikke kan gøres noget ved det ved den lovrevision, som skal foretages om et par år. Det vil altså sige, at vi er af den opfattelse, at det er et problem, som må indgå i denne lovrevision.

Hr. Keld Andersen sagde her fra talerstolen for et øjeblik siden, at det var betænkeligt at forhandle om grundlovens § 73. Jeg kan erklære mig enig med hr. Keld Andersen, for jeg synes også, at det i hvert fald i denne sag har været betænkeligt at forhandle med et mindretal, der er imod lovgivningen

[Dræbøye]

og – hvad værre er, og det var ganske klart efter det, hr. Keld Andersen udtrykte ved anden behandling – ikke ønsker en byfornyelse gennemført nu, i det omfang det er rimeligt og der er behov for det. Det gennemgående træk ved hr. Keld Andersens tale ved anden behandling var en byfornyelse med et lavere ambitionsniveau end det, der fremgår af det lovforslag, vi behandler i øjeblikket.

Derfor er vi tilfredse med, at situationen nu er den, at der ikke forhandles om, hvorledes grundlovens § 73 skal anvendes. Det er op til de partier, som har ytret sig om det, at tage stilling til, om de ønsker at udsætte lovforslagets endelige vedtagelse til efter et folketingsvalg. De kender helt og fuldt konditionerne for det; der er ikke tale om sjakren eller handel, sådan som sagen ligger nu, og det er vi meget tilfredse med.

(Kort bemærkning).

Keld Andersen (KF):

Når nu hr. Dræbøye får lejlighed til at læse Folketingstidende og kan se, hvad jeg hidtil har sagt i dag, vil hr. Dræbøye opdage, at jeg overhovedet ikke brugte ordet »forhandle«; der har overhovedet ikke været tale om nogen som helst form for forhandlinger. Det, jeg har harceleret over, var det, hr. Dræbøye ganske rigtigt kom ind på i slutningen af sit indlæg, nemlig at boligministeren har lagt op til at skalte og valte og købslå med en fundamental paragraf ved at fremsætte tilbud gennem pressen og andre steder som lokkemad for partier for at få dem til at tage stilling til denne sag, inden den har været til tredje behandling her i folketinget.

Wilhelm (VS):

Lad mig først tage de saglige ændringer, der er kommet siden anden behandling: SF tilbagesog 1 og VS 2 ændringsforslag ved anden behandling under løfte om en positiv drøftelse af de problemer, vi havde påvist. Det har givet resultat på alle tre områder: ungdomsboliger, kvalitetskrav ved midlertidig genhusning og redegørelse for genhusningsmuligheder og -vilkår som grundlag for beboernes stillingtagen.

Vi har med vores ændringsforslag markeret, hvordan det efter vores mening burde have været løst. Det blev det ikke, men der

er dog tale om så klare indrømmelser, at vi støtter dem.

Ligeledes støtter vi selvfølgelig bestemmelsen om tilbagebetaling ved ejerovertagelse til markedsrente og den udvidede indstykningsadgang i ændringsforslag nr. 6.

Så har SF stillet ændringsforslag nr. 8, som VS har tilsluttet sig, om, at lejerrepræsentation ikke nødvendigvis skal ske gennem landsomfattende sammenslutninger.

Endelig som det vigtigste har VS stillet og SF tilsluttet sig ændringsforslag nr. 3, der indebærer, at huslejeforhøjelsen som følge af byfornyelsen bortfalder efter de 20 år, som lånefinansieringen normalt løber over.

Dette er et resultat af, at boligministeren på forhånd opgav, og at tinget ved anden behandling nedstemte vores ændringsforslag om, at disse penge skulle gå i en byfornyelsesfond, samt af, at loven og profeterne – og det vil sige justitsministeriets lovkontor – i mellemtiden har meddelt, at der derimod ikke vil kunne rejses indvendinger mod et forslag om, at lejeforhøjelsen skal bortfalde. Der er med andre ord ingen undskyldning for socialdemokratiet og de radikale, som er politisk enige med os på dette punkt – specielt ikke for hr. Knud Damgaard, som i Radiotinget i lørdags lovede at rette dette her – der er ingen undskyldning for ikke at støtte ændringsforslag nr. 3.

Det, at det ikke lykkedes at lave aftale med venstre og de konservative om byfornyelseslovgivningen, har givet os andre og offentligheden et enestående godt indtryk af, hvordan det plejer at foregå, når de såkaldt ansvarlige partier indgår deres boligpolitiske aftaler. Boligministeren har endda oplyst, at han netop i dette tilfælde har villet undgå at lave for meget fiddelifut med lovgivningen. Så det giver en antydning af, hvordan det plejer at foregå.

Hvad er det, vi har set? Vi har set en sjakren og en købslåen uden lige, en indblanding af fuldstændig uvedkommende ting i handelen, en udsmidning af snører med lokkemad, prostitution af justitsministeriets lovkontor, afvejning af de dyrebareste principper: den hellige ejendomsret og selveste grundlovens ekspropriationsbestemmelser, mod en tier til vennerne.

Det har givet et nyttigt indblik i, hvordan de seneste 15 års boligpolitiske aftaler mel-

[Wilhelm]

lem socialdemokratiet, de radikale, venstre og de konservative er blevet til.

Når det drejer sig om salg af en ganske almindelig andelslejlighed, fremgår det af standardvedtægterne, at der ikke må blandes uvedkommende ting som f. eks. gulvtæpper eller nedslidte varevogne ind i handelen. Men når de ansvarlige partier sjakrer om hele den bestående boligmasse på én gang, går den deruda' med modydelse for rustne komfurer, trepattede køer, og hvad der ellers er for hånden.

I de almindelige lejevilkår har vi efterhånden slået fast, at betingede kontrakter kan ikke anerkendes. Men når det drejer sig om hele boligsektoren, opstiller de ansvarlige partier sig imellem den ene betingede kontrakt efter den anden, som det ses af betænkningen, af tillægsbetænkningen og af tillægget til tillægsbetænkningen i den sag, vi her behandler.

De mestrer også for en halv million boliger, hvad der ikke er tilladt for en enkelt ejendom, nemlig at kræve endnu en husleje-forhøjelse for en vedligeholdelse, som er betalt adskillige gange, men aldrig leveret. Donatzsky, Herbo og Lars Chr. Nielsen er små, uskyldige amatører sammenlignet med de herrer Erling Olsen, Knud Damgaard, Keld Andersen, Fogh Rasmussen, Dræbye, Bollmann og Arne Bjerregaard.

Det har ligeledes være interessant at få indblik i den særegne socialdemokratiske forhandlingsteknik, om man ellers kan bruge det ord, men der findes vistnok ikke nogen dækkende betegnelse.

1. trin, som ligger ca. 3 uger tilbage: man indgår en byfornyelsesaftale med påskeforligspartierne.

2. trin: da lovkontoret afsiger sin guddommelige udtalelse om, at loven er underkastet grundlovens procedure for ekspropriationsbestemmelser, til trods for at ekspropriationsindholdet ikke er mere vidtgående end i gældende lov, vælger man at underkaste sig med de præcedensvirkninger, det får, i stedet for at tage en sag på det.

3. trin, og nu er vi nået til 22. maj: som konsekvens heraf fremsætter man tilbud til venstre og de konservative: 350 mill. kr. i leje-forhøjelse, hvis I inden betækningsafgivelsen lover ikke at samle underskrifter.

4. trin, 23. maj: da denne betingelse ikke opfyldes, burde tilbuddet bortfalde, men

hvad gør socialdemokratiet? De sætter det i betænkningen alligevel.

5. trin, det var torsdag aften: da man stadig væk ikke får noget tilsagn ved anden behandling, firer man yderligere: en særlig favorabel ordning for ejerlejlighedsspekulanter, hvis venstre eller de konservative inden afgivelse af tillægsbetænkningen lover ikke at deltage i underskriftindsamlingen.

6. trin, fredag kl. 13: da heller ikke dette opfyldes, skulle tilbuddet bortfalde, men hvad gør boligministeren? Han stiller ændringsforslaget alligevel med løfte om, at det vil blive gennemført, hvis venstre eller de konservative under tredje behandling lover ikke at deltage i underskriftindsamlingen.

7. trin, mandag kl. 13.30: da heller ikke denne betingelse opfyldes, firer ministeren endnu en gang, får mødet afbrudt og stiller ændringsforslag, så spekulantprivilegiet gennemføres uden modydelse, men kun får virkning, hvis loven stadfæstes.

8. trin, mandag kl. 16.00: nu er ministerens fiddelifut med lovgivningen blevet så desperat, at han af rent formelle grunde tvinges til at æde 7. trins ændringsforslag i sig igen og vende tilbage til 5. trin, dvs. dér, hvor udstykkerprivilegiet skal bortfalde, hvis ikke venstre eller de konservative under tredje behandling afstår fra modaktion.

Endelig 9. trin, mandag kl. 21.00: nu er vi nået dertil, hvor socialdemokratiets gentagne udsalgstilbud til venstre og de konservative har gjort de oprindelige aftalepartier så opsatte på at få del i indrømmelser, at ministeren fratager kravet om, at venstre eller de konservative skal afgive løfte under tredje behandling.

Dagens tilbud af lokkemad, det nye stk. 4 til § 57, der er til glæde for udstykningspekulanter, stemmer vi naturligvis imod. Den risiko for et indhug i udstykningsgevinsten, som dette forslag skal imødegå, har justitsministeriets lovkontor på højrepartiernes foranledning også beholdt sig til, og det interessante er, at selv lovkontoret, som ellers ser ejendomsretten gået for nær i både kommaer og punktummer, ikke har fundet nogen som helst ændring af lovens ekspropriationsrækkevidde ved det tilbud, som ministeren her lokker med. Også på den baggrund skal det blive spændende at se venstres og de konservatives endelige reaktion. I flere uger har de talt dyre ord om grundloven, ejendomsretten

[Wihjelm]

og ekspropriationsbestemmelserne. Nu skal vi se, om de skal benytte grundlovsdagen til at samle underskrifter eller de skal benytte den til selv at afsløre, at det hele ikke var andet end ganske almindelig smånusset afpresning, som er tilfredsstillt med beskyttelsen af nogle spekulationsgevinster til de værste og en flad tier pr. m² til de øvrige.

Arne Bjerregaard (KrF):

Der er behov for en byfornyelse.

På mange måder er det fordelagtigt at bevare og forbedre den bestående bebyggelse fremfor blot at rive ned og bygge nyt.

For det første er det billigere at udnytte den eksisterende infrastruktur end at opbygge en ny.

For det andet er modernisering og vedligeholdelse mindre belastende for betalingsbalancen end nybyggeri.

For det tredje giver en given investering i byfornyelse mere beskæftigelse end den samme investering i nybyggeri.

For det fjerde sikrer byfornyelsen af de ældre bykvarterer en bedre befolkningsfordeling end de større byers boligområder.

For det femte vil en byfornyelse sænke forbruget af landbrugsjord til byudvikling.

For det sjette kan en rigtig gennemført byfornyelse skabe et bedre boligmiljø end det, der er vokset op i kølvandet af tidligere tiders totalsanering.

Derfor er der brug for en samlet byfornylesindsats, som kan sikre, at de ældre boligområder i de større byer bliver attraktive boligmiljøer med moderniserede boliger, trafiksanering og grønne områder.

Så smukt har venstre og de konservative skrevet det i deres betækningsbidrag, så smukt og så agitatorisk, at man skulle tro, det var boligministeren i en præsentationstale for selve lovforslaget.

Forbavsende, særdeles forbavsende, er det derfor, at de to partier konkluderer modsat det, man måtte forvente af deres smukke indledning. Venstre og konservative konkluderer nemlig, at når der er behov for byfornyelse og for boligforbedring, er tiden ikke nu moden til gennemførelse af en byfornyleslov, fordi det ganske simpelt ud fra en politisk-taktisk vurdering ikke umiddelbart er hensigtsmæssigt, når man står som talsmand for den frihed, hvis væsentligste indhold er at

øverse helhedens interesse til fordel for jegets egeninteresse. Det er de nøgne kendsgerninger.

Det er søgt, det er særdeles søgt, når V og K nu fremfører, at beviset for en dårligt gennemtænkt lov er, at der nedsættes udvalg, der skal undersøge forholdene nærmere på væsentlige områder; det er søgt, særdeles søgt, at det skulle være negativt at lave konstruktive forsøg for at finde frem til den rigtige lovgivning; og det er søgt at gøre rentesikringsordningen, som man selv har været med til at gennemføre, til noget afskrækkende i relation til en byfornyelse, alt efter som netop selve finansieringsformen skal tages op i et af de nedsatte udvalg. Altså udenoms-snak fra ende til anden for at omgå de pæne indledningsord, som disse partier har skrevet i betænkningen. Men for at vise deres ansvar for frihed og ret og for at beskytte mindretallet skal grundlovens bestemmelse i § 73 nu tages i anvendelse af partier, som gennem valgloven netop ønsker at nedbryde grundlovens klare bestemmelse for at få os og andre mindretal smidt ud af dette ting, ikke for at fremme demokratiet, nej, udelukkende for at fremme magten, deres egen magt, og det er vel også det, man er interesseret i med hensyn til denne lov.

Men nu må venstre og de konservative jo gøre, hvad de vil, det kan vi ikke forhindre, og jeg ønsker ikke at være med til at forhindre dem i det. Jeg skal vedgå, at vi har lavet en aftale med regeringen om gennemførelsen af dette lovforslag, og det er vi overhovedet ikke kede af. Jeg skal ikke klandre ministeren for, at han i væsentlig grad har imødekommet vores synspunkter i lovforslaget, som det nu ser ud, og jeg skal da heller ikke klandre ministeren for, at han søger at hindre, at § 73 i grundloven bliver taget i anvendelse. Men når det er sagt, er jeg også nødt til at sige, at jeg finder det betænkeligt, særdeles betænkeligt, når ministeren flintrer rundt efter de konservative og venstre og eventuelt fremskridtspartiet, men især de konservative, hvis linje i den politiske historie ud over deres egne bekendelsesskrifter næppe vil overstige et par linjer, siden deres piccolo, så vidt jeg husker i 1928, tabte suppeterrinen, hvis da ikke hr. Bernhard Baunsgaard ønsker at skrive et afsnit om thestrupiansk kulturradikalisme. Ydermere er det betænkeligt, fordi ministeren burde vide,

[Arne Bjerregaard]

at de konservative – og det tjener til deres ros – ikke lader sig lokke af store indrømmelser fra ministerens side. Ministeren burde have vidst, have indset og have lært af historiens tale, at de konservative ikke lader sig lokke, hvis de ikke finder det partitaktisk klogt. Men finder de konservative det partitaktisk klogt, viser historien også klart, at ministeren så kunne have købt dem for 1 krone, og derfor synes jeg nok, at indrømmelsen over for det parti i alt fald har været for overvældende.

Endvidere må jeg sige, at jeg synes heller ikke, ministeren burde flintre rundt efter venstre, for venstre vil selvfølgelig ikke bruge § 73. Selvfølgelig vil venstre ikke det, når det kommer til stykket, for på trods af venstres eventuelle afhængighed af olieselskaberne har partiets tilknytning til håndværksfaget og Håndværksrådet nok større betydning for partiets stillingtagen til nærværende forslag.

Nu vel, jeg tror, at ministeren kan være rolig, sådan vil det gå, og så havde vi ikke behøvet al den hurlumhej, som vi nu har været igennem, og som vel kunne være hensigtsmæssig for at få byfornyelsesloven igennem, men som nu trods alt står, som nogle har sagt, lidt farceagtigt trods ministerens bedste vilje til at få det bedste ud af det. Det skal jeg stadig væk indrømme.

Kristeligt folkeparti håber, at det er sidste behandling af dette forslag i år – men man kan jo aldrig vide – og jeg skal for sidste gang meddele, at vi vil stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag og derefter for selve forslaget uden hensyntagen til grundlovens skizofrene vogtere til højre for mig.

Formanden:

For historiens skyld bør jeg nok gøre opmærksom på, at det ikke var i 1928, men i marts 1929, Christmas Møller tabte terrinen.

Mølgaard (DR):

Efter retsforbundets opfattelse rummer næsten alle de ændringsforslag til boligforbedrings- og byfornyelsesforslaget, som foreligger her ved tredje behandling, nogle beskudne fremskridt, som vi vil støtte. Det gælder dog ikke ændringsforslag nr. 5 og 7.

Men om disse ændringsforslag bliver vedtaget eller ikke, ændrer dog ikke på det fun-

damentale forhold, at loven som helhed med dens følgelove giver et dårligt og et helt urimeligt grundlag for den helt nødvendige og højt presserende byfornyelses- og boligforbedringsproces.

Retsforbundet ønsker denne proces iværksat og fremskyndet. Man behøver ikke at bevæge sig mange skridt rundt i denne by så lidt som i de fleste andre større byer for at se, at det er indlysende nødvendigt både af miljøhensyn og for at spare på ressourcer af enhver art, herunder også økonomi og energi.

Jeg tænker selvfølgelig også på byfornyelse og boligforbedring som alternativ til kostbart nybyggeri – der endda kan spolere landskabsmiljø – hvilket alternativ med at skabe bedre bymiljø jo langt er at foretrække.

Men det er et helt urimeligt grundlag for byfornyelsen og boligforbedringen, dette lovforslagssæt skaber, når der ikke er sat nogen effektiv stopper for de kolossale kapitaliseringer, der vil foregå, endda for skatteborgernes penge. Man kradser disse penge ind fra bl. a. hårdt siddende lønmodtagere i lejligheder uden skattefradrag og øser dem så ud på en måde, der udløser milliardstigninger i grundenes, ejendommenes værdi. Det burde der være skabt et værn imod. Det er der ikke med regeringens lovforslag, og det tilstræbes ikke engang på anden vis fra socialdemokratiets side. Intet tyder i hvert fald på det. Socialdemokratiske initiativer over for bolig- og jordspekulation er et akademisk begreb uden forbindelse med virkeligheden, højest noget, man taler om op imod valgdage, hvor det gælder at flytte hegnspele, der imidlertid stoppes godt ned i de bestående jordhuller, så snart valget er overstået.

På det grundlag kan retsforbundet ikke støtte lovforslagets gennemførelse, men vi vil dog heller ikke direkte gå imod det, for vi erkender behovet for, at byfornyelsen kommer i gang. Retsforbundet vil da drage den konsekvens af lovforslagets dårlighed – fordi der er behov for initiativ på området – at vi vil undlade at stemme om loven med følgelove.

For øvrigt begriber jeg ikke, at venstre og de konservative kan se noget som helst anstændigt i at ekspropriere, om jeg så må sige, skatteborgermidler til fordel for enkelte grundejerers interesser. Det er omvendt Robin Hood-politik, som retsforbundet kraftigt ven-

[Mølgaard]

der sig imod, også af hensyn til skatteborgeren. Denne uanstændighed kunne der være grund til at samle underskrifter imod, skal jeg meddele autografjægerne her i huset.

Boligministeren (Erling Olsen):

Under lovforslagets tredje behandling i mandags blev det klart, at tingene nu var ved at gå i hårdknude. Vi kunne risikere at få en underskriftindsamling, fordi vi folketings teknisk havde behandlet forslaget forkert, og på denne baggrund så jeg ikke anden mulighed end at gribe til en række tingtekniske tiltag, som hver for sig kan synes ejendommelige. Hver for sig og måske også tilsammen kan de være svære at fatte uden for og måske endog inden for denne bygning, og det er ikke lykkedes nogen dagblade overhovedet at forklare, hvad det egentlig var, der skete. Men formålet med alle disse tingtekniske tiltag var ét og kun ét: at skaffe tid, så man kunne drøfte sagen i fordragelighed og finde en løsning, som kunne muliggøre, at vi fik byfornylesloven igennem.

Derfor vil jeg ikke sige mere om alle disse tingtekniske tiltag. De skulle skaffe os tid. De har skaffet os denne tid, og hvad skal vi så bruge den til?

Vi skal bruge den til at gøre op med os selv, hvad denne sag egentlig drejer sig om. Den drejer sig i korthed om, hvorvidt man skal acceptere, at vi nu i en 2 års periode i en rimelig stor stil – den, der er antydet i forbindelse med beskæftigelsesplanen – skal prøve at lave byfornyelse på et andet lovgrundlag end det, vi har i saneringsloven, om vi skal indvinde nogle erfaringer. Og striden står ikke om, hvorvidt der er tale om nye ekspropriative bestemmelser eller ikke, striden står ikke om noget med ekspropriation, for det er klart slået fast af justitsministeriet, at der ikke er flere ekspropriationsbestemmelser i denne lov, end der var i saneringsloven.

Hr. Keld Andersen sagde da også meget klart i TV, da han blev interviewet om netop denne paragraf: det er ikke ekspropriationsbestemmelserne i byfornylesloven, det drejer sig om, men vi har rent teknisk her en mulighed for at få lovforslaget udskudt, og da vi er modstandere af lovforslaget af en række andre grunde end dette med ekspropriationen, er her muligheden, og så må vi

benytte os af den for at varetage vore politiske interesser. Sådan er spillereglerne, forstod man på hr. Keld Andersen, og derfor ville hr. Keld Andersens parti spille efter disse regler.

Hr. Keld Andersen åbnede også den dag en mulighed for, at hvis man kom ham noget i møde med disse lejerbidrag til byfornylesloven, var han da til at snakke med.

Det er altså meget vigtigt, at dette ikke drejer sig om ekspropriation, og derfor handler vi heller ikke om grundlovens § 73, stk. 2, vi handler om noget andet, og det er normal politisk virksomhed.

Hvad er det så, jeg vil bede venstre og de konservative om meget nøje at afveje i den tid, der nu går, efter at lovforslaget måtte være vedtaget, og til de skal afgøre, om de skal samle disse underskrifter? Jo, det er, at vi nu kommer med en byfornyleslov, der, hvis den vedtages, gør det muligt politisk for regeringen at få accepteret i regeringspartiet og andetsteds nogle lejeforhøjelser, som ellers ikke kunne være blevet accepteret, og som bevirker, at der kommer lige så store bidrag fra lejerne til vedligeholdelse som dem, der præsteres af det offentlige. Det er noget, der virkelig giver beskæftigelse i byggefagene, det er noget, som er med til fortsat at holde en række mindre virksomheder, der i disse dage kæmper for deres liv, i live, og det er noget, der er med til at hindre, at en stor del af udlejningsmassen synker yderligere i vedligeholdelsestilstand og derved skaber et nyt byfornylesbehov.

Det er samtidig en lovgivning, der er langt mere imødekommende over for de enkelte ejere. Saneringsloven er meget skrap over for både lejere og husejere. Byfornylesloven er langt mere hensynsfuld over for både ejerne og lejerne, og kigger vi nu udelukkende på tingene på ejerside, må man sige, at med byfornylesloven får man ikke den magtkoncentration, man kunne risikere at få med saneringsloven, idet kommunerne efter saneringsloven kan opkøbe ejendomme, ekspropriere dem, og de er ikke forpligtede til at sælge dem videre; efter byfornylesloven er de forpligtede til at lade dem gå videre til lejerne på andelsbasis.

Efter saneringsloven kan man, når man har lavet en saneringsplan, siden kondemner ejendommene og dermed nedsætte erstat-

[Boligministeren]

ningerne; det kan man ikke efter byfornyelsesloven.

Efter saneringsloven kan man pålægge hver enkelt ejer en række foranstaltninger, som man efter byfornyelsesloven kan sige nej til, hvis det ikke kan genere andre. Der er en lang række andre punkter, hvor vi i notater har vist, at byfornyelsesloven er lempeligere, mindre vidtgående end saneringsloven, og derfor vil jeg bede venstre og de konservative om at tænke denne sag meget nøje igennem, inden de beslutter sig for, om de vil samle underskrifter eller ikke.

Altså kort og godt: alle tingtekniske tiltag har ene haft til formål at skaffe god tid til at tænke tingene igennem, og det vil jeg håbe man vil gøre.

(Kort bemærkning).

Keld Andersen (KF):

Jeg sad egentlig og blev helt imponeret over mig selv, da jeg hørte boligministerens forsøg på at citere, hvad jeg sagde i TV. Det er dog ganske enormt, hvad man kan nå at sige på 1 minut, men det skyldes formentlig, at boligministeren citerede, både hvad jeg rent faktisk sagde, og hvad boligministeren opfattede jeg sagde, og der er jo her en himmelvid forskel.

Må jeg om det, boligministeren sagde om ekspropriationsbestemmelserne i henholdsvis byfornyelsesloven og saneringsloven, sige, at der er i byfornyelsesloven tale om nogle ekspropriationsbestemmelser, som er geografisk og kvantitativt langt, langt mere omfattende end dem, der er i den nugældende saneringslov. Derfor er der en forskel.

Og så vil jeg godt have lov til at kvittere for hr. Arne Bjerregaards strålende indlæg om det konservative folkeparti. Jeg vil godt have lov til at citere Grundtvigs salme: »O kristelighed, du skænker vort hjerte, hvad verden ej ved.«

Formanden:

Citatet var korrekt.

Fogh Rasmussen (V):

I mit forrige indlæg her fra talerstolen opfordrede jeg stærkt boligministeren og socialdemokratiet til at give folketingsretten den fornødne tid til at færdigbehandle dette meget, meget omfattende lovkompleks. Jeg noterede

mig, at boligministeren ikke besvarede denne opfordring.

Jeg bemærkede for et stykke tid siden, at boligministeren til Berlingske Tidende udtalte, at der intet som helst var til hinder for, at den byfornyelsesaktivitet, som boligministeren havde planlagt i 1981, kunne finde sted i medfør af den gældende saneringslovs regler. Derfor vil jeg spørge boligministeren, hvad det er, der gør, at regeringen og socialdemokratiet ikke ser sig i stand til at give folketingsretten den tid, der skal til, for at dette lovforslag kan få den fornødne grundige behandling.

Willhjelm (VS):

Hr. Dræbye var inde på det kedelige forhold, at denne lov uundgåeligt medfører, at offentlige midler kapitaliseres i private lommer. Det sagde hr. Dræbye prisværdigt åbent, og det var et problem, de radikale syntes man skulle se at få løst.

Nu ligger det imidlertid sådan, at de eneste forslag, der har været til løsning af dette problem, er vores forslag.

Så siger hr. Dræbye her i dag, at han synes, VS' løsning på dette i det nye ændringsforslag nr. 3 er en dårlig løsning, for den består i, at husleje-forhøjelserne som følge af byfornyelsen skal bortfalde, når lånene er løbet ud, altså efter 20 år. Det er en dårlig løsning, for det var bedre at beholde disse husleje-forhøjelser og så bruge dem til noget fornuftigt, fortsat byforbedring osv. osv.

Jeg er sådan set ganske enig med hr. Dræbye; der er bare det kedelige ved det, at ved anden behandling var der et ændringsforslag, stillet af VS, som lige præcis udtrykte det, hr. Dræbye kræver, men som blev stemt ned bl. a. af de radikale og altså hr. Dræbye. Det var ændringsforslag nr. 43, som lyder:

»Deklarationen skal endvidere indeholde bestemmelser om, at lejen ikke nedsættes, når lånet, hvortil rentesikring er ydet, er udamortiseret, men at et beløb svarende til ydelse på lånet fremtidig indbetales til en byfornyelsesfond, hvis midler kommunalbestyrelsen kan anvende til støtte til boligforbedring og byfornyelse.«

Det er en lidt kluntet ministeriel formulering, men det var jo, fordi vi ordret overtog boligministerens forslag fra lovudkastet, som *han* løb fra, da justitsministeriets lovkontor

[Wilhelm]

kom og blandede sig og sagde, at det ville være ekspropriation. Det var jo også, går jeg ud fra, de radikales og hr. Dræbyes begrundelse for at stemme imod deres overbevisning, da de nedstemte VS' ændringsforslag ved andenbehandlingen.

Så kommer hr. Dræbye og siger, at det vil han alligevel hellere have end det, vi nu foreslår, og som vi er tvunget til at foreslå som den eneste foreliggende løsning, efter at lovkontoret har blandet sig. Det er den eneste løsning, som de accepterer, som hr. Dræbye ikke vil have sin gamle undskyldning over for, og som socialdemokratiet og regeringen ikke vil have deres undskyldning over for, nemlig den løsning, der består i, at disse huslejevorføjelser bortfalder. Det er jo ikke ensbetydende med, at man ikke senere kan lave en bestemmelse om, at der så skal indbetales et beløb til en byfornyelsesfond, men det er ensbetydende med, at ejerne ikke får nogen som helst berettiget eller uberettiget forventning om at kunne kapitalisere den offentlige støtte.

Jeg synes, det er en utrolig selvafklædning, de radikale – og for den sags skyld også socialdemokratiet; det har bare helt undladt at gå ind på problematikken – her opviser. Man ville ikke støtte det, som man egentlig nu går ind for, og det ville man ikke, fordi det ikke lod sig gøre, og når så det eneste mulige alternativ foreligger, siger man, at det vil man heller ikke støtte, for det er jo lidt for dårligt i forhold til det, man hellere ville have støttet, men som man ikke kunne gå ind for, fordi det ikke kunne lade sig gøre.

Hr. Dræbye stiller i udsigt, at dette skal tages op ved revisionen i 1982–83, og det er da også et perspektiv, vi har med i billedet. Jeg mener, at det sikreste var, at man fik det gjort nu, og jeg synes, det er beklageligt, eftersom der torsdag aften i boligudvalget var enighed – i hvert fald mellem socialdemokratiet, de radikale, SF og VS – om, at dette burde man gøre. Det eneste var, at de andre to små forligspartier i denne sag ikke var til stede og derfor ikke kunne spørges, og så turde man ikke gå ind på at aftale ændringsforslag om ting, som man i øvrigt syntes var rigtige. Havde det kunnet klares i bemærkningerne, ville man have gjort det, men det fandt man ud af at det ikke kunne, altså gør man det ikke.

Jeg er ikke den, der skal forsøge at umuliggøre, at dette klares ved en lovrevision i 1982–83, og derfor vil jeg ikke drømme om at sige – hvad man ellers kunne være fristet til – at det, som aftalepartierne nu vedtager ved at nedstemme VS' og SFs ændringsforslag på dette punkt, faktisk skaber en kedelig situation, hvor lovkontoret kan komme farenende med sine besynderlige udlægninger, når vi skal til at revidere i 1982–83.

Jeg vil også tilføje: af samme grund, for ikke at lægge os i vejen for noget som helst, har vi meget omhyggeligt i bemærkningerne til det ændringsforslag, som hr. Dræbye ikke kan lide, selv om det er det eneste mulige i øjeblikket, skrevet, at vedtagelse af dette forslag ville sikre, at spørgsmålet om denne huslejeandels anvendelse i det mindste står åbent til lovrevisionen i 1982–83. Vi har med velberåd hu ikke skrevet, at kun gennem vedtagelsen af dette forslag bliver det sikret, men jeg synes, at hvis der skulle være bare en smule hold i hr. Dræbyes forsøg på at udsætte dette til 1982–83, burde han i hvert fald sikre sig en erklæring fra boligministeren og socialdemokratiet, fra regeringen, om, at regeringen og socialdemokratiet deler den opfattelse, at dette problem med kapitalisering af offentlige midler ikke er hensigten, men at det bør løses, og at det senest må løses ved revisionen 1982–83.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Jeg skal lige sige til hr. Wilhelms sidste bemærkning, at denne efterlysning under alle omstændigheder ville være faldet i anden omgang, så her kan hr. Wilhelm i hvert fald være rolig. Det ville ske.

Men i øvrigt skal jeg bare meget kort sige, at hr. Wilhelm tillægger mig et udsagn i min første bemærkning, som ikke er korrekt. Jeg har overhovedet ikke udtalt mig om, hvilket alternativ der er til det af hr. Wilhelm stillede forslag; jeg har alene peget på de uheldige konsekvenser, som eksisterer, og som hr. Wilhelm jo heller ikke benægter eller går ind i en diskussion af, nemlig at hvis man vedtager det af hr. Wilhelm stillede forslag, kommer man i en situation, hvor man helt ude af trit med, hvad der måtte være lejnievauet på det pågældende tidspunkt, kræver en nedsættelse af huslejen for netop disse

[Dræbye]

ejendomme. Jeg synes ikke, at det er nogen heldig løsning, og den giver i hvert fald ingen mulighed for, at man på lejeområdet får mere normaliserede forhold, end man har i øjeblikket. Derfor kan vi ikke tiltræde den.

Vi har ikke gjort andet, end at vi har konstateret, at hr. Wilhelms ændringsforslag fra anden behandling kan vi ikke vedtage, så længe justitsministeriets lovkontor udtaler sig, som det gør, og netop derfor gjordes disse bemærkninger for at sikre os, at vi ikke var afskåret fra at gennemføre andre ting. Det kan altså ikke hjælpe noget, at jeg får en lang omgang af hr. Wilhjelm for at have sagt noget, som jeg overhovedet ikke har ytret mig om.

Arne Bjerregaard (KrF):

Vi vil da også gerne erkende, at hr. Wilhjelm har rørt ved et problem, som er et problem – i alt fald i fremtiden. Om det kan løses, ved vi ikke. Der er stadig væk noget, der hedder grundlovsbestemmelser, og dem må vi jo tage hensyn til, men vi håber, at kapitaliseringsproblemerne kan løses hen ad vejen.

Hr. Keld Andersen begyndte at citere salmer. Nu kunne det selvfølgelig være hyggeligt, om folketinget ville synge »O kristelighed«, så vi bagefter kunne finde ud af, hvor mange der i grunden forstod indholdet af denne salme. Når nu hr. Keld Andersen fremkommer med det som et modspørgsmål til mig, så bliver jeg nødt til at få en forklaring af hr. Keld Andersen. Vi plejer altid at udlægge indholdet af den slags vanskelige salmer, for ellers ville almindelige mennesker ikke kunne forstå det. Derfor vil jeg gerne spørge hr. Keld Andersen: hvad er det dog, jeg har skænket ham? For det var vel det, han mente med udtrykket?

Dræbye (RV):

Man fristes til at mene, at folketingssalen efter drøftelserne af ændringsforslagene burde være hyllet i en tæt tåge. Alle indlæggene fra venstre, konservative og fremskridtspartiet om disse forslag har haft det formål at sløre, hvad der egentlig er foregået omkring behandlingen af lovforslaget. Al klagesangen over ændringsforslagene og proceduren omkring dem har til formål at lægge et røgslør over, at venstre og konservative har brugt –

ja, snarere misbrugt – grundlovens § 73 som grundlag for afpresning i forbindelse med byfornyelseslovforslaget. Misbruget ligger specielt i, at der ikke efter justitsministeriets opfattelse er tale om en udvidet ekspropriationsadgang set i forhold til saneringsloven. Jeg citerer fra udvalgets bilag 73 den konkluderende bemærkning:

»På denne baggrund er justitsministeriet mest tilbøjeligt til at antage, at ekspropriationsadgangen efter bestemmelserne i lovforslagets § 18, stk. 3, og § 26, stk. 2, næppe er videre, end hvad der er hjemmel til i medfør af § 20 i saneringsloven.«

Blot det, at man flytter ekspropriationsbestemmelsen over i en ny lov, er efter samme justitsministeriums opfattelse rettighedsgivende for et mindretal i forhold til at udskyde loven til efter et folketingsvalg.

At der er tale om pression, bliver mere og mere tydeligt, når både hr. Fogh Rasmussen og hr. Keld Andersen netop henviser til saneringsloven – ja, hr. Fogh Rasmussen endda til udvidet brug af saneringsloven som alternativ til at vedtage byfornyelsesloven. Det illustrerer meget tydeligt, at dette ikke drejer sig om ekspropriationsbestemmelserne. Hr. Fogh Rasmussen vil anvende saneringsloven mere grundigt til at gennemføre byfornyelse med i de kommende år. Der er ikke nogen uoverensstemmelse med hensyn til, at det er en stor opgave, som vil koste store investeringer, og at omfanget derfor har en karakter, som stiller hele diskussionen om ekspropriation i relief.

Jeg kan godt forstå, at specielt venstre har brug for argumenter i en sag, hvor de siger nej til at øge beskæftigelsesmulighederne i håndværket med 300 mill. kr. om året, sådan som konsekvensen er af det løfte, der ligger i udvalgets betænkning. Når de siger nej til at iværksætte en byfornyelsesindsats, hvis omfang er langt bredere end tidligere, kan jeg godt forstå, at venstre udspreder røgslør her i dag.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Det er direkte forkert, når hr. Dræbye giver det udseende af, at justitsministeriets lovkontor har udtalt, at ekspropriationsbestemmelserne i byfornyelsesloven ikke er mere vidtgående end ekspropriationsbestemmelser-

[Fogh Rasmussen]

ne i saneringsloven. Det, justitsministeriets lovkontor har udtalt sig om, er alene lovforslagets §§ 14, 18 og 26, som omhandler byfornyelse. Det, som er det nye i forhold til saneringsloven, og det, som er det udvidende i forhold til saneringsloven, er, at byfornylesloven for det første lægger op også til boligmodernisering, og for det andet, at byfornylesloven er tænkt at skulle omfatte langt, langt flere boliger end saneringsloven. Jeg har aldrig udtalt, at man ganske uden ændringer kunne bruge saneringsloven i større omfang end i dag. Vi har altid sagt, og det har vi påpeget gang på gang også i udvalget, at det naturligt ville kræve en række justeringer.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Hr. Fogh Rasmussen siger nu, at byfornylesloven giver adgang til byfornyelse i større omfang, end saneringsloven giver adgang til. Ja men er det ikke også det, venstre ønsker? Ønsker venstre ikke også, at byfornyles skal antage et større omfang i de kommende år, nu hvor nybyggeriet går ned, hvor parcelhusbyggeriet falder? Så er der vel ikke nogen modsætning med hensyn til byfornyles omfang. Det må dog være sådan – det fremgår tydeligt af venstres og konservatives fælles betænkningbidrag – at man netop er enig i, at det store byfornylesbehov skal klares, og at der derfor ikke på det punkt er nogen forskel mellem at anvende saneringsloven og byfornylesloven.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

To bemærkninger til hr. Dræbye. For det første om omfanget: vi har som en af begrundelserne for vor kritik af den byfornylesplan, regeringen har lagt op til, påpeget den uhyggeligt dyre finansieringsmodel, som er indeholdt i byfornyleslovforslaget, og som netop gør, at hvis man ønsker et øget omfang af byfornyelse og modernisering, så kan det i hvert tilfælde ikke ske med den finansieringsmodel, som er indeholdt i boligministerens lovforslag. Det er også derfor, vi har sagt, at det er helt, helt utilfredsstillende, at man lader det problem være uafklaret og bare putter det i udvalg.

Boligministeren (Erling Olsen):

Jeg vil gerne sige til hr. Keld Andersen og til hr. Fogh Rasmussen, når man taler om, at byfornyleslovforslaget mængdemæssigt og geografisk har en anden udbredelse end saneringsloven, at det kun er delvis rigtigt. Afgørende for, hvad der sker, er, hvor mange penge vi har til rådighed til sanering og byfornyelse, og det er det beløb, der er sat af i beskæftigelsesplanen. Vi kan anvende disse penge enten efter saneringsloven eller efter byfornylesloven, og vi kan anvende dem præcis de samme steder og præcis i samme omfang, dog med den tilføjelse, at byfornylesloven giver mulighed for, at man uden for egentlige sanerings- eller byfornylesområder støtter boligforbedring, men det er kun, hvis ejeren og halvdelen af lejerne anmoder derom, at de kan få offentlig støtte. Hvis der er et større omfang, så er der tale om et større tilbud, men tvangselementet er præcis det samme.

Lad mig sige til hr. Fogh Rasmussen, at det blev meget klart udtrykt, at det, der var problemet, jo ikke var ekspropriationsbestemmelserne, men finansieringsreglerne. Derfor er det, hvis man nu påberåber sig grundlovens § 73, stk. 2, ikke på grund af ekspropriationsbestemmelserne – det har denne debat vist, den har jo ikke drejet sig om ekspropriationsbestemmelserne, den har drejet sig om alt muligt andet – så er det på grund af alt muligt andet, men all right, sådan er spillereglerne. Det kan man gøre. Man skal bare vide, hvad det er, man gør.

Så spørger hr. Fogh Rasmussen mig, hvorfor jeg ikke kunne gå videre med saneringsloven og så drøfte disse ting videre i sommerens løb og i næste samling og så få en bedre byfornyleslov, når tingene bliver arbejdet bedre igennem. Hvorfor kan jeg ikke gå videre med saneringsloven? Dér gentager jeg, hvad også hr. Keld Andersen var inde på, at jeg har sagt: jo, jeg kan godt gå videre med saneringsloven. Jeg kan lave præcis det samme i omfang, lave præcis det samme ved bygninger med saneringsloven som med byfornylesloven; men det er synd for lejerne, og det er synd for ejerne at gøre det på den måde, for mens saneringsloven tager udgangspunkt i de enkelte bebyggelser, i de enkelte bygninger, så tager byfornylesloven udgangspunkt i den enkelte ejers og den en-

[Boligministeren]

kelte lejers situation og prøver at skaffe dem en bedre bolig på en menneskeligt mere sympatisk måde. Det er også, fordi den er mere menneskeligt sympatisk, at lejerne siger: o. k., får vi den, så tager vi disse lejeforhøjelser – eller jeg siger det i hvert fald på et flertal af deres vegne, tror jeg nok, men det er i hvert fald derfor, jeg siger det.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Det, boligministeren udfører nu, er skygebojsning, idet boligministeren diskuterer ud fra nogle udtalelser, der slet ikke er faldet, i hvert tilfælde ikke fra min side.

Når jeg drog byfornyelsens omfang ind i billedet, så var det som et svar til hr. Dræbye. Det er klart, at når man diskuterer omfanget af ekspropriation i byfornyleslovsforslaget set i forhold til omfanget af ekspropriation i saneringsloven, så spiller det naturligvis en rolle, hvor stort et omfang det er tænkt at byfornyelsen skal have i forhold til den hidtidige saneringsaktivitet. Deri ligger udvidelsen.

Det fører mig til den anden bemærkning til hr. Dræbye, som jeg ikke kunne huske før, og som hr. Dræbye har krav på at få, nemlig at netop hvis man ønsker at udvide omfanget, så kræves der en langt, langt stærkere beskyttelse i byfornylesloven end i saneringsloven, og det er også det, vi har peget på. Bl. a. har vi peget på, at der er behov for en bedre beskyttelse af indehaverne af ejerboliger.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Jeg skal lige erindre boligministeren om, at jeg sådan set bad om en kommentar til min diskussion med hr. Wilhjelm om konsekvenserne af at stemme hr. Wilhjelm's ændringsforslag ned. Jeg mener, at vi har været enige om under forhandlingerne i boligudvalget, at dette er et uafklaret spørgsmål, som kan tages op ved lovrevisionen, og det vil jeg gerne have bekræftet.

Jeg synes, der er grund til at sige til hr. Fogh Rasmussen, når han nu taler om, at der skal være en bedre beskyttelse af ejeren end i saneringsloven, at det jo lige netop er det, der er konsekvensen af byfornyleslovsforla-

get. Også på det punkt er der sket en række moderniseringer i overensstemmelse med udviklingen i retning af, at folk skal behandles mere pænt af det offentlige. Det notat, boligudvalget har fået som bilag 92, påpeger meget tydeligt, at der i 6-7 paragraffer er forbedringer i ejerens situation set i forhold til saneringsloven. Så også på det punkt giver hr. Fogh Rasmussen afkald på forbedringer ved at udsætte loven og bruge saneringsloven, og det er måske nogle af de forbedringer, som i sidste ende kan vanskeliggøre anvendelsen af saneringsloven. Det ved jeg godt at hr. Fogh Rasmussen ønsker, men hr. Fogh Rasmussen ønsker vel ikke, at saneringsloven skal anvendes på den måde, at man ikke imødekommer rimelige hensyn til de ejere af ejendomme, som er der i øjeblikket. Heller ikke på det punkt er der tale om ekspropriation, eller at hensynet til ejere, hensynet til ejendomsretten, er afgørende. Det er og bliver politisk misbrug af udsættelsesmuligheden fra venstres side.

Kirsten Jacobsen (FP):

Hr. Dræbye glemmer en ganske væsentlig forskel på saneringslovens beskyttelse af ejere set i forhold til byfornyleslovsforslaget, nemlig at i medfør af saneringsloven får ejerne offentlige tilskud. Ved gennemførelsen af byfornylesloven ligger hele finansieringen af ejerboligen i et eller andet sylteudvalgovre i boligministeriet uden sikkerhed for overhovedet, hvordan ejeren skal få råd til at deltage i dette kæmpeprestigeprojekt.

Boligministeren (Erling Olsen):

Efter byfornyleslovsforslaget kan ingen ejer påbydes nogen foranstaltning, som ikke øger ejendommens brugsværdi med et beløb svarende til omkostningerne. Overstiger omkostningerne, hvad brugsværdien stiger med, får den pågældende ejer erstatning. Efter saneringsloven kan vi påbyde ejeren at gøre alle disse ting. Hvis der er en, der f. eks. har et enfamilieshus i et byfornylesområde i provinsen, kan vi bare give et påbud, bare sige, at han skal gøre det. Efter byfornylesloven kan han sige: vent, til jeg flytter eller dør. Hvis det ikke kan genere andre, har han simpelt hen en chance for at sige nej. Det har han ikke efter saneringsloven.

[Boligministeren]

Videre til hr. Fogh Rasmussen: der er ikke i og med vedtagelsen af byfornyelseslovforslaget sagt noget som helst om byfornyelsens omfang. Der er kun opstillet nogle spilleregler, nogle regler for, hvordan det skal gøres teknisk, nogle regler for, hvordan det skal gøres menneskeligt. Omfanget bestemmes hvert år ved forhandlinger mellem stat og kommuner om, hvad man har råd til arbejdskraftmæssigt, statsfinansmæssigt, betalingsbalancemæssigt osv. Det, dette lovforslag drejer sig om, er, hvorvidt man i de næste to år skal have lov til at igangsætte nogle forsøg og indsamle erfaringer, inden man ændrer loven om to år.

Til hr. Dræbye: det er rigtigt, at ikke alene de radikale, men også regeringen og alle de andre forligspartier står frit, når denne lovgivning revideres om to år. Da står man fuldstændig frit. I den mellemliggende periode har vi i regeringen ræsonneret som følger:

For det første vil vi ikke i konflikt med, hvorvidt der er tale om ekspropriation eller ikke ekspropriation. For det andet må vi erkende, at det for vore forligspartnere betyder noget, at der også er et vist incitament for grundejerne til at gå i gang med dette. Derfor er det af hensyn til forligspartnere, at vi har sagt: all right, så må afgørelsen af den ting vente de to år. Derfor har man bl. a. – jeg kan se, at hr. Erhard Jakobsen nikker – ønsket at holde fast ved den bestemmelse, der stod i lovforslaget, vel vidende, at det medfører, at man her kan få nogle virkninger, som set fra et socialdemokratisk synspunkt ikke er ønskelige. Vi har strakt os langt for at få dette igennem, og også på dette punkt har vi været flinke.

Formanden:

Ja, nu kom hr. Fogh Rasmussen herop som en meget selvfølgelig ting. Det er jo formanden, der afgør, hvor længe det er rimeligt at fortsætte med korte bemærkninger, og jeg tror, man vil sige, vi plejer at være meget rundhændede.

Vi er foreløbig midt i punkt 1 af de 23 punkter, vi har, og jeg regner med – det har jeg i hvert tilfælde indstillet mig på – at fortsætte natten igennem. Men der er nogle, der skal holde grundlovstaler i morgen eftermiddag, og derfor tror jeg, man vil have forståelse for, at jeg prøver at begrænse det en lille

smule: 3 korte bemærkninger, og så slutter vi i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Der er 2 punkter, hvor indehavere af ejerboliger med hensyn til støtte er stillet dårligere her end under saneringsloven.

For det første er det rigtigt, når boligministeren siger, at indehavere af en ejerbolig kan forlange moderniseringen udskudt, indtil boligen sælges, for så vidt angår de forbedringer, der kun vedrører boligen. Men forskellige fællesforanstaltninger kan påbydes gennemført, uden at der kan ydes én eneste krone i støtte.

For det andet vil der, hvis boligministerens ændringsforslag, der er taget tilbage og optaget, ikke vedtages, være mulighed for den såkaldte indstykning af ejerlejligheder, som endnu ikke er solgt, men udlejet.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Blot for at konstatere, at efter hr. Dræbyes, efter boligministerens og efter hr. Arne Bjerregaards udtalelser er der ikke skygge af tvivl om, at et meget stort flertal står bag et forsøg på at finde en løsning på, at offentlige tilskud til dette ikke kan kapitaliseres. De fleste af dem mener, at det ikke er et teknisk godt ændringsforslag, VS og SF har stillet, og det er grunden til, at det bliver stemt ned. Men det store flertal siger altså, at det ikke er afgjort, hvad der skal ske med de huslejeforhøjelser, når der er gået 20 år. Det mener de – det har de sagt her – må kunne tages op til revision om to år. Jeg synes, det skal stå fast, at der altså ikke er tale om, at man her har båndlagt sig på den pression – anderledes kan jeg ikke forstå det – hr. Erhard Jakobsens parti som det eneste af aftalepartierne og imod et stort flertal herinde har udøvet på dette punkt.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og 2 i tillægsbetænkningen

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 i tillægsbetænkningen forkastedes, idet 22 stemte for, 150 imod.

Ændringsforslag nr. 4-6 i tillægsbetænkningen vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 i tillægsbetænkningen, oprindelig stillet af boligministeren, af denne taget tilbage, men derefter optaget af Kirsten Jacobsen (FP), forkastedes, idet 62 stemte for, 110 imod.

Ændringsforslaget i tilføjelsen til tillægsbetænkningen vedtoges enstemmigt med 129 stemmer; 42 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8 i tillægsbetænkningen forkastedes, idet 64 stemte for, 108 imod.

Ændringsforslaget uden for tillægsbetænkningen var taget tilbage.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Fogh Rasmussen (V):

Det er med den allerdybeste beklagelse, vi i dag kan gøre status over et sørgeligt begivenhedsforløb med hensyn til byfornyelsen. Det er et begivenhedsforløb, som vidner om, at det har været mere magtpåliggende for regeringen at få lovforslaget presset igennem end at få de uafklarede problemer løst.

Når venstre vil stemme imod byfornyeslovforslaget her ved tredje behandling, så skyldes det ikke, at venstre er imod byfornyelse som sådan. Tværtimod har vi selv fremlagt et oplæg om, hvordan vi kan sikre, at de ældre boligområder i de større byer bliver attraktive boligmiljøer med moderniserede boliger, trafiksanering og grønne områder. Det er en byfornyesplan, som på en række punkter adskiller sig fra regeringens plan.

For det første er det nødvendigt, at byfornyesplanen belaster de offentlige kasser mindst muligt. Derfor har vi i denne byfornyesplan skitseret, hvordan der kunne gennemføres en alternativ og for det offentlige langt, langt billigere finansiering af byfornyesplanen, som alligevel ville sikre, at det var muligt for lejerne efter moderniseringens gennemførelse at blive boende.

For det andet har vi peget på, at det er nødvendigt, at investeringerne i byfornyelse bliver indpasset i den overordnede samfundsøkonomiske investeringsramme. Derfor må man i forbindelse med byfornyesplanen diskutere kvotaen for det almennyttige byggeri, og vi har peget på, at såfremt der igangsættes en omfattende byfornyelse, så må man også overveje at nedsætte kvotaen for almennyttigt byggeri.

For det tredje er det ikke nok, at byfornyeslovens indsats rettes mod udlejningssektoren; også ejerboligerne må drages med ind. Derfor har vi foreslået en forhøjelse af standardfradraget kombineret med fradrag for dokumenterede vedligeholdelsesomkostninger.

Det er nødvendigt, at lejere og ejere sikres en vidtgående indflydelse på byfornyesplanens tempo, dens indhold og dens omfang.

Også efter byfornyesplanen skal de moderniserede kvarterer indeholde et lokalt servicenet, herunder butikker og mindre værksteder, og derfor er det nødvendigt med en udbygget erhvervsbeskyttelse i byfornyeslovgivningen.

Fremfor alt skal byfornyesplanen tilføjes et mere fremadrettet perspektiv. Det er ikke nok, at vi får klaret det opsamlede byfornyesplanens behov. Vi skal også forhindre et nyt behov i at opstå. Derfor må hensættelserne i boligreguleringsområderne til modernisering og opretning forøges. Vi må også sætte ind på at udnytte den mekanisme, der ligger i, at når folk får en personlig ejendomsret til deres bolig, så øges interessen for en god vedligeholdelsesstand af denne bolig.

Det er altså en samlet byfornyesplan, som vi også har gjort regeringen og socialdemokratiet bekendt med, men vi må beklageligvis konstatere, at der ikke har været lydhørhed.

Vi stemmer imod lovforslaget, fordi det er sjusket, fordi det er ugennemarbejdet, fordi konsekvenserne for statskassen er helt uoverskuelige. De kommunaløkonomiske virkninger

[Fogh Rasmussen]

ger er uafklarede, ejerboligernes stilling er usikker, og de mindre erhvervsdrivende i byfornyelsesområderne står ubeskyttede over for udsanering.

Jeg vil gerne her ved tredje behandling føje til, at nu har vi jo i de seneste dage hørt de alarmerende økonomiske rapporter, som dokumenterer, at dette lands økonomiske balanceproblemer har et langt, langt større omfang, end regeringen hidtil har villet erkende. Hermed er der skabt en yderligere usikkerhed om det økonomiske grundlag for byfornyelsesindsatsen.

Boligministeren har flere gange udtalt, at der er ressourcer til en omfattende byfornyelse, fordi nybyggeriet falder. Jeg vil godt sige til det, også fordi hr. Arne Bjerregaard under debatten om ændringsforslagene var stærkt optaget af venstres holdning til beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren, at jeg tror, vi alle sammen er optaget af at sikre en rimelig beskæftigelse i byggesektoren, men spørgsmålet er, hvor beskæftigelsen skal ligge. Skal den ligge i arbejdskraftfastholdelse i boligsektoren, der er et hjemmemarkedserhverv, eller skal beskæftigelsen øges ved erhvervsbyggeri i betalingsbalanceerhvervene?

Det er naturligvis vigtigt, at befolkningen bor godt, og det er især vigtigt, at de dårligste boliger får en højere standard, men forudsætningen for en høj boligstandard og dermed et højt boligforbrug er, at vi har nogle eksporterhverv, der kan hente valuta hjem. Vi må regne med, at beskæftigelsen ved byggeri af erhvervsbygninger vil falde med omkring 1/5 i 1980. Det er dybt bekymrende, for det indebærer på længere sigt en nedslidning af produktionsapparatet i betalingsbalanceerhvervene. Derfor må vi i dag sige til boligministeren: byfornyelse er ikke den eneste måde, hvorpå beskæftigelsen i byggebranchen kan sikres. En erhvervs politik, som stimulerer investeringslysten, vil også give en beskæftigelsesfremgang i byggebranchen, som tilmed er mere valutaskabende end byfornyelsen.

Nu får boligministeren øjensynlig sin lov igennem, hjulpet af de fire forligspartier og venstrefløjen. Jeg vil gerne sige til socialdemokratiet, at det er særdeles betænkeligt, at en så omfattende lovgivning bliver presset igennem folketinget med et sådant flertal. Hermed er mange års tradition for brede flertal bag den betydende boliglovgivning

blevet brudt. Det, der nu sker, kan ikke undgå at skabe uro og usikkerhed om de kommende års boligpolitik.

Keld Andersen (KF):

Det er i virkeligheden synd for hele tanken og ideen om byfornyelse og boligforbedring, at boligministeren er fremkommet med et så ambitiøst og så ugennemarbejdet forslag som det, folketinget i dag skal tage endelig stilling til.

Ser man på de tilkendegivelser og udtalelser, som blev fremsat såvel under lovforslagets første behandling som under udvalgsarbejdet og andenbehandlingen, må man erkende, at der i folketinget er et stort flertal for selve den tanke at forny og modernisere en nedslidt og forsømt boligmasse i stedet for blot at rive ned og bygge nyt. Mange organisationer og andre har over for folketingets boligudvalg udtrykt vilje til og ønske om en positiv medvirken til at gå i gang med opgaven. Det er derfor trist, at boligministeren har så travlt og absolut vil have tromlet sit eget forslag igennem endnu i denne samling. Også det konservative folkeparti har erklæret sig positivt over for ideen om byfornyelse.

Der er med andre ord udtrykt så megen positiv vilje til at lave et langt, langt bedre lovforslag end det, boligministeren har fremsat, men ministeren vil helt åbenbart ikke tage imod disse tilbud ved at afsætte endnu mere tid til at få dette lovforslag tilstrækkeligt gennemarbejdet. Denne opfordring til at udsætte lovforslaget har ikke mindst det konservative folkeparti gentagne gange fremsat ud fra den konstatering, at der var mange gode kræfter at øse af for at få et langt bedre lovforslag.

Foruden at være utilstrækkeligt gennemarbejdet savner lovforslaget på en række punkter enhver logik. Det forekommer således ulogisk, at regeringen og dens forligspartier på et tidspunkt, hvor man har pålagt kommunerne at reducere realvæksten til 2 pct. i 1981, 1 pct. i 1982 og derefter yderligere at reducere realvæksten i de kommende år, samtidig pålægger dem øgede udgifter, der tilmed skal stige gradvis i samme periode, hvor altså væksten i øvrigt skal reduceres. Logikken bliver ikke større af den kendsgerning, at noget sådant finder sted på et tids-

[Keld Andersen]

punkt, hvor de selv samme forligspartier gennemfører en momsforhøjelse, som har gjort det ekstraordinært vanskeligt for kommunerne at overholde stigningen i realvæksten på 2 pct. allerede til næste år. I bladet Kommunen nr. 11 af 28. maj i år udtaler således formanden for Kommuneforeningen i Frederiksborg amt, borgmester Thelin, Helsingør, der i øvrigt er socialdemokrat, følgende:

»Ser man på virkningen af de aktiviteter, som kommunerne iværksatte i 1979 og 1980, og lægger man hertil virkningerne af de nye opgaver, der af staten allerede er pålagt kommunerne, f. eks. udvidet specialundervisning og oprettelse af børnehaveklasser og først og fremmest ferieførlængelsen, er der ikke ret meget tilbage af de 2 procent.«

Ikke desto mindre forlanger regeringen altså nu, at en momsstigning og udgifter til byfornyelse alligevel skal indeholdes i denne stigning. Jeg spørger: hvor er logikken?

Om momsstigningen til 22 pct. oplyser formanden for Kommunernes Landsforening, rådmand Thorkild Simonsen, i øvrigt i samme blad – han er vist endda også socialdemokrat – at denne allerede i år vil belaste kommunernes budgetter med 165 mill. kr. og til næste år med en merudgift på ca. 350 mill. kr.

Jeg ved, at boligministerens argument herimod er, at der overhovedet ikke sættes mere i gang, end kommunerne har råd til. Men de har altså helt åbenbart ikke råd til noget som helst.

Hvor er ministerens og regeringens logik, når man begrundet sin hast med hensyn til at få gang i byfornyelsen med, at der skabes åh så mange arbejdspladser?

Både ved første behandling og senere ved anden behandling af dette lovforslag rejste jeg spørgsmålet om, hvorvidt den tilstrækkelige arbejdskraft overhovedet var til rådighed, samt om den i bekræftende fald var til rådighed i de områder, hvor der er brug herfor til byfornyelse. Jeg har fortsat ikke fået noget svar fra ministeren på disse spørgsmål ud over et glimrende notat om, hvor mange faglærte, ufaglærte og lærlinge der kommer i gang, tømrersvende og snedkersvende osv., men ikke et ord om, hvorvidt de er til rådighed i de områder, hvor byfornyelsen skal finde sted. Jeg har således mine meget stærke tvivl om, hvorvidt denne arbejdskraft er til rådighed. Denne tvivl bekræftes i bladet Ar-

bejds giveren, nr. 10 af 20. maj i år, hvori den nyvalgte formand for Håndværksrådet, Holger Voigt-Petersen, siger:

»De danske håndværksmestre er hårdt ramt af nogle af regeringens forsøg på at skaffe flere ledige beskæftigelse, f. eks. af efterlønnen. Hele håndværkerstanden er blevet drænet for kvalificeret arbejdskraft, og det får alvorlige følger, fordi det tager lang tid at lære nye folk op.«

Ikke desto mindre påstår boligministeren altså stadig, at hans væsentligste argument for at få denne byfornyleslov igennem er at få nogle flere håndværkere i arbejde, håndværkere, som Håndværksrådets formand altså siger ikke er at få på nuværende tidspunkt og langt frem i tiden. Jeg spørger derfor endnu en gang: hvor er logikken i ministerens argumentation?

Jeg har tidligere i debatten om dette lovforslag rejst spørgsmålet om, hvorvidt lejerne i virkeligheden ønsker sig en byfornyelse og modernisering i så stort et omfang, som ministerens lovforslag lægger op til. Dette spørgsmål er, såvel som mange andre spørgsmål, fortsat ubesvaret. Det synes, som om boligministeren har indtaget det standpunkt, at uagtet han må indrømme store fejl og mangler ved sit lovforslag, og uagtet mange spørgsmål fortsat er ubesvarede og en række konsekvenser af lovforslaget fortsat er uklare, så skal dette lovforslag, koste hvad det vil, gennemføres, og det skal være nu.

I det konservative folkeparti finder vi en sådan fremgangsmåde ganske uansvarlig, og vi vil stemme imod dette lovforslag. Deri ligger ikke, at det konservative folkeparti ikke deltager i eller gerne vil deltage i byfornyelse. Det har jeg tilkendegivet både ved første behandling og ved anden behandling, og det fremgår klart – eller, som hr. Arne Bjerregaard sagde det: »smukt« – af vort betænkningssbidrag.

Vi mener blot, og det er det, vi har ønsket fra ministerens side, at lovforslaget skulle oversomme, og at tiden skulle bruges til at komme med et langt mindre ambitiøst og bedre gennemarbejdet forslag, end tilfældet er her. Vi har både i vort betænkningssbidrag og ved første og anden behandling henvist til, at vi mener, at saneringsloven med enkelte ændringer udmærket kan bruges til en sådan byfornylesindsats. Jeg kan påpege, at i en lang række byer, bl. a. Helsingør, har man

[Keld Andersen]

brugt saneringsloven på en måde, der klart bekræfter, at saneringsloven ikke bare er en lov til at rive ned. Det er også en lov, der kan bruges til byfornyelse.

Vi vil altså stemme imod disse lovforslag.

Kalnæs (SF):

Jeg skal blot ganske kort forklare, hvordan vi vil stemme, og hvorfor vi stemmer, som vi gør.

Vi lægger i SF meget stor vægt på, at byfornylesloven gennemføres hurtigst muligt, idet vi anser byfornyelse og boligforbedring for meget vigtig både af hensyn til byernes miljø og af hensyn til de ressourcebesparelser, der ligger i, at man forbedrer ældre boliger i stedet for at bygge nyt, og af hensyn til, at der opstår mange arbejdspladser i forbindelse med boligforbedring. Vi anser loven for at være en stor forbedring i forhold til den nuværende lovgivning, også selv om der stadig væk er en hel del mangler i den. Der er specielt forbedringer med hensyn til beboerindflydelse og på finansieringsområdet.

På grund af disse forbedringer og på grund af, at vi lægger stor vægt på byfornylesen, vil vi stemme for lovforslaget her og dermed også for de tre andre lovforslag, som er knyttet til byfornylesloven.

Vi gør det på trods, af at boligministeren har forsøgt at købe de borgerlige partier til at lade være med at samle underskrifter mod lovens stadfæstelse ved at indføre nogle helt urimelige løfter i betækningsbidragene. Vi vil selvfølgelig modarbejde disse lovforslags gennemførelse, hvis de bliver fremsat, og vi vil stemme imod dem, hvis de kommer til behandling her.

Det drejer sig om de 300 mill. kr., der pålægges lejerne i det ældre byggeri om året til vedligeholdelse. Det bliver gjort på et tidspunkt, hvor man i stedet for skulle sørge for, at de penge, der allerede er indbetalt til vedligeholdelse, blev brugt. Her gives der tilsagn om, at man vil fremsætte et lovforslag, som giver mulighed for lejeforhøjelse, også selv om disse beløb ikke er brugt, og det forekommer helt urimeligt. Vi vil selvfølgelig også stemme imod forslaget om at give mulighed for at støtte udlejede, men endnu ikke solgte ejerlejligheder.

Det, der burde ske med vedligeholdelsen, var altså, at man gjorde noget for at få brugt de penge, der allerede er indbetalt, og dér vil vi arbejde for, at man forbedrer kommunernes muligheder for at kræve vedligeholdelse efter bygge-loven, specielt § 14, men også §§ 17, 18 og 30, således at det er ejerne, der kommer til at bruge de penge, der skal til, og som er indbetalt.

Det, det drejer sig om for at give kommunerne bedre mulighed for at sikre vedligeholdelsen, er, at man fremmer sagsbehandlingen, og at man giver hjemmel til hurtig indskriden, når der er risiko for væsentlige ulemper for beboerne eller for skade på ejendommen, også selv om der ikke er direkte fare for beboerne. Og så drejer det sig om at sikre, at kommunen kan få inddrevet udlagte beløb til vedligeholdelse, uanset hvordan prioriteringsforholdene er på ejendommen.

Dræbye (RV):

Det er jo tydeligt, at en del af debatten om ændringsforslagene skulle skabe et grundlag for konservative, venstre og fremskridtspartiet, hvis de fandt det rigtigt at indsamle underskrifter til udsættelse af loven. Det er også karakteristisk, at argumenterne herfor stort set ikke drejede sig om ekspropriation, men alene om lovens indhold og om det politiske flertal, som står bag loven. De drejede sig altså ikke om det, der er formålet med grundlovens § 73, men om indholdet af lovgivningen. Når hr. Fogh Rasmussen i sine bemærkninger i denne omgang siger, at det er et særdeles betænkeligt flertal, der står bag lovforslaget, så synes jeg, der er grund til at sige, at det også må være særdeles betænkeligt for venstre at komme med en afsluttende tale ved behandlingen af dette lovforslag uden så meget som antydningvis at pege på, hvorfor denne lov skulle kunne udsættes med henvisning til ekspropriationslovgivningen.

Det var, synes jeg, et prisværdigt og udmærket bidrag til en principiel debat om byfornyleslovgivningen, hr. Fogh Rasmussen kom med. Det indeholder synspunkter, vi er enige i, og også synspunkter, som fremgår af flertalsbetænkningen vedrørende lovforslaget. Men det indeholdt intet, som kunne argumentere for, at venstre nu herefter skulle gå ud og udsætte iværksættelsen af byfornyles-

[Dræbye]

sesindsatsen ved hjælp af grundlovens § 73. Der var ikke ét eneste argument herfor.

Jeg synes, det er betænkeligt og beklageligt, at vi i en situation, hvor der trods alt er enighed om målet, hvor der er skabt et grundlag for forhandling i det lovforslag, som lå, og hvor der i øvrigt igennem længere tid er foregået en debat, ja, for venstres vedkommende har denne debat endda været meget privilegeret i og med, at venstre havde lejlighed til at følge denne debat allerede i SV-regeringen, møder venstre, konservative og fremskridtspartiet stort set ikke med konstruktive bidrag til debatten, hvad man jo bedst kan se af, at disse tre partier ikke har stillet nogen ændringsforslag, som ændrer lovens grundlag.

Når hr. Keld Andersen skal retfærdiggøre sig i forhold til håndværket og citerer Håndværksrådets formand, oldermand Voigt-Petersen, så bliver det helt barokt. Situationen er den, at netop Håndværksrådets formand, hr. Voigt-Petersen, har advaret venstre og konservative imod at udsætte loven af hensyn til håndværket og af hensyn til byfornyelsen. Netop hr. Voigt-Petersen har sagt i det tiltrædelsesinterview, han havde i Berlingske Tidende, at gjorde man det, så gjorde man også håndværket skade. Derfor forekommer det lidt barokt, at hr. Keld Andersen trækker hr. Voigt-Petersen frem til fordel for en argumentation imod byfornyelsesloven. Det er i hvert fald ikke sammenhængende.

Jeg synes, man kan konkludere omkring behandlingen af det lovforslag, som vi nu står over for at skulle vedtage, at der ikke er tale om, at alle byfornyelsesproblemer er løst. Det er klart erkendt i den betænkning og det grundlag, som ligger, at der på en række områder forudsættes en videre behandling. Men vi har, som jeg sagde ved anden behandling, en konstruktion, som kan bære, og det, det drejer sig om, er at få den fyldt rimeligt ud.

(Kort bemærkning).

Keld Andersen (KF):

Jeg har på fornemmelsen, at hr. Dræbye stadig væk ikke har forstået, hvad dette drejer sig om.

Hr. Dræbye fremhæver fra denne talerstol, at han savner argumenter fra bl. a. det konservative folkeparti for, hvorfor vi eventuelt

vil samle underskrifter ind, og beklager, at min argumentation her ved tredje behandling alene gik på, hvorfor vi stemmer imod lovforslaget. Ja men hr. Dræbye, det er det, denne tredje behandling drejer sig om. Det drejer sig om, hvorvidt man vil stemme for eller imod lovforslaget, og den drejer sig om at argumentere for dette synspunkt.

Jeg må sige til hr. Dræbye, at grundlovens § 73, stk. 2, taler om, at når et lovforslag er vedtaget ved tredje behandling, så kan man gå i gang med debatten og træffe sin beslutning derefter. Derfor kan det overraske, at hr. Dræbye bliver ved med at efterlyse argumentation for at indsamle underskrifter. Dette drejer sig om lovforslaget, og så kan man tage stilling til, om man vil protestere imod dets ekspropriative indhold efter vedtagelsen ved denne tredje behandling.

Wilhelm (VS):

VS vil stemme for de tre følgelovforslag.

Hvad selve byfornyelseslovforslaget angår, er det blevet pakket godt ind i alle de drøftelser, der har været, og alt det hysteri om underskrifter og ikke underskrifter og selvfølgelig også i bestræbelserne for at rette lidt på det her på det sidste med ændringsforslagene. Derfor synes jeg, det kan være på sin plads, som jeg forsøgte det ved anden behandling, at skitsere, hvad der er de store linjer i denne lov.

Regeringen foreslår for det første, at nu skal den gamle og hovedsageligt privatejede boligmasse forbedres, og det koster vel 40-50 mia kr. - for at være lidt mere realistisk, end ministeriet har været. For det andet skal skatteyderne hertil betale betydelige støttebeløb, mens resten skal betales af lejerne. Udlejerne skal ikke betale én øre. For det tredje vil det i et typisk tilfælde være sådan, at skatteyderne og lejerne tilsammen skal pumpe en investering ind i en bolig, som er 3-4 gange denne boligs nuværende kontantværdi. Til trods herfor bevarer udlejer den fulde og uindskrænkede ejendomsret. For at sikre, at skatteyderne og lejerne kan få lov til at betale for denne modernisering af de private udlejningsboliger, uden at de borgerlige obstruerer, tilbyder den socialdemokratiske regering, at private ejere derudover skal have huslejeforhøjelser på ca. 350 mill. kr. årligt,

[Wilhelm]

hvis de borgerlige vil undlade at forsinke denne lovgivning.

Kapitaliseringsproblemet er ikke løst, som det er erkendt her i dag af ikke bare VS og SF, men af retsforbundet, af kristeligt folkeparti, af radikale og socialdemokratiet. Der ligger et problem, har alle disse partier sagt, og det bør løses. Det er altså ikke løst. Huslejeudviklingen er ikke klarlagt på en sådan måde, at det sikres, at de nuværende beboere kan blive boende. Det blev erkendt ved anden behandling af det store flertal af aftalepartierne plus nogle flere, som ikke er med i denne aftale.

Alligevel kommer VS til den konklusion, at vi vil undlade at stemme ved dette lovforslags endelige behandling. Det siger lidt om, hvordan den danske lejers situation er, at en lovgivning af denne art, hvis hovedlinjer jeg lige har skitseret, ikke desto mindre er noget bedre end de gældende regler. Det siger ikke så lidt om, hvordan lejernes vilkår er, og hvordan vilkårene med milliardtilskud til kapitalisterne i denne sektor er. Der er altså tale om nogle forbedringer. Der er tale om, at man med rentesikringen og med genhusningsboligsikringen, som vi ganske vist stemmer om separat, alligevel økonomisk laver noget bedre vilkår for byfornyelsen end efter den gældende lov. Til trods for denne opriidsning af hovedpunkterne i det, som i virkeligheden er temmelig fantastiske, men som ingen kan bestride, til trods for en baggrund, der er så håbløs for lejerne, er dette alligevel på visse områder forbedringer. Vi vil undlade at stemme for dette lovforslag. Vi mener, at der er alt for store og vigtige problemer, man bare er skøjtet uden om, og de vil komme op før eller siden.

Hvis loven vedtages, synes vi, det er en god ting, at det nu er fastslået, at den skal til revision i 1982-1983. Vi har hæftet os ved boligministerens erklæring om, at der er ingen bindinger på socialdemokratiet, regeringen eller noget andet aftaleparti ved den revision. Der er ingen præferencestilling for de tre aftalepartier, som socialdemokratiet ved denne lejlighed har truffet aftalerne med. Revisionen, ændringen, rettelserne kan foregå ved en hvilken som helst kombination. Jeg er helt klar over, at det, boligministeren har i bagehovedet, når han afgiver den erklæring, er at få lavet et eller andet sammen med venstre og konservative. Men jeg tror

også, at man meget roligt kan spå, at hvis revisionen i 1982-1983 skal tage højde for de erfaringer, der nu kommer, og skal klare nogle af de problemer, som disse to års eksperimenter og erfaringer viser eksisterer, så kan det ikke blive til den side. Det bliver præcis de problemer, som venstrefløjens havde oppe i sine ændringsforslag her ved anden behandling.

Den anden mulighed er, at loven ikke stadfæstes, at 60 medlemmer benytter grundlovens § 73. Det lød ganske vist ikke så meget på hr. Fogh Rasmussens seneste indlæg til, at venstre egentlig vil gøre det. Han havde et afsnit i sin tale, som hed: venstres begrundelse for ikke at stemme for lovforslaget. Der var mange begrundelser, der var et stort spektrum af begrundelser, men der var ikke et ord om ekspropriation. Jeg synes, det lyder som om, at den har man faktisk opgivet, og det bekræfter det, jeg sagde lidt tidligere i dag, at der bare har været tale om en ganske almindelig smånusset afpresningstaktik, når man har råbt op om grundlov og ekspropriation og ejendomsret og jeg ved ikke hvad. Det har simpelt hen været smånusset afpresning, og man har fået en flad tier for det. Det er, hvad man har brugt hele snakken om § 73 til.

Skulle det alligevel ske, at der bliver de 60 underskrifter, så er vores bedømmelse, at den skade bestemt er til at overse. Dermed er tikronerstilbuddet bortfaldet, og dermed er løftet om at beskytte gevinsterne til udstykningspekulanterne bortfaldet. Dermed er loven ganske vist også udsat - nå ja, nå ja, men hvis beskæftigelsesplanen og pengene er til stede, så kan der, som boligministeren har sagt, også laves byfornyelse, der kan indhøstes disse erfaringer, der kan skabes præcis den samme beskæftigelse på det nuværende lovgrundlag.

Hvis det bliver situationen, så vil vi opfordre til, at man benytter den udsættelse, som de 60 medlemmer eventuelt får iværksat - og der bliver jo ikke tale om tre år, skal vi gætte på mere realistisk et års tid, højst halvandet - til at få lavet en ordentlig byfornyelseslov. En byfornyelseslov, der sikrer mod de kapitaliseringseffekter, som flere her i dag har erkendt er følgen af dette lovforslag, hvis det ikke bliver rettet. En byfornyelseslov, som indeholder en afprivatisering af udlejningsboligerne i takt med, at skatteyderne og lejere

[Wilhelm]

ne skal poste 3–4 gange så store kapitalbeløb ind, som disse boliger har i kontantværdi i dag – for slet ikke at tale om de beløb, som udlejerne selv har investeret i dem. En byfornyelseslov, der også sikrer en huslejudvikling, som gør det muligt for de nuværende beboere at blive i deres boliger efter byfornyelsen, hvad dette lovforslag klart ikke gør. Det synes vi ville være måden at benytte udsættelsen på.

Det er klart, at en sådan forbedret byfornyelseslov også ville blive ramt af 60 underskrifter. Og hvad så? Den var værd at tage et slagsmål om. Den var værd at tage den kortvarige udsættelse på. I mellemtiden er der som sagt alle mulige betingelser – som ministeren har bekræftet – for at benytte de afsatte midler, for at skabe præcis den samme beskæftigelse og for at indhøste stort set de samme erfaringer på det nuværende lovgrundlag.

Mølgaard (DR):

Jeg har allerede anført det, men jeg skal for en ordens skyld her gentage, at retsforbundet trods al mulig sympati for byfornyelse og boligforbedring beklageligvis ikke kan støtte dette lovforslags gennemførelse. Det er ganske enkelt for dårligt. Vi vil undlade at stemme.

Jeg vil samtidig opfordre hele folketinget m. fl. til at skrive under. Jeg vil gerne tage initiativ til en underskriftsindsamling, hvor mottoet skal være:

»Undertegnede finder jord- og boligspekulationsmulighederne i kraft af by- og boligforbedringer betalt af skatteborgere og lejere fuldstændig uanstændige.«

En sådan underskrift vil være velplaceret på et stykke brevpapir sendt til boligministeren. Det danske folk vil derved få lejlighed til at forlange sine interesser noget bedre varetaget i vort folkestyre, end de bliver efter denne lov. Det ville være en ganske god manifestation her omkring grundlovsdag.

Boligministeren (Erling Olsen):

Der er rejst en række interessante spørgsmål under debatten, men jeg tror, det vil være forkert, om vi nu tog hul på folketingets afslutningsdebat. Jeg tror heller ikke, vi skal grave grøfterne dybere, så jeg tror, det rime-

lige må være at sige, at standpunkterne nu er trukket klart op.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 98 stemmer mod 62; 12 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om bolig-sikring. (Byfornyelse).

(Lovforslag nr. L 158. Fremsat 29/2 80. Første behandling 18/3 80. Betænkning 23/5 80. Anden behandling 29/5 80. Tillægsbetænkning 30/5 80).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 105 stemmer mod 62; 6 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om sanering. (Genhusning af udsanerede i private udlejningsejendomme m.v.).

(Lovforslag nr. L 159. Fremsat 29/2 80. Første behandling 18/3 80. Betænkning 23/5 80. Anden behandling 29/5 80. Tillægsbetænkning 30/5 80).